

Fordításnyilvántartási Csoporthoz beérkező teljes terjedelmű könyvfordításra vonatkozó bejelentéseket az illetékes minisztériummal karöltve felülvizsgáljuk abból a szempontból, hogy a szóbanforgó könyv teljes vagy részleges fordításának szükségessége indokolt-e. Kiderült a gyakorlatban, hogy az illetékes szakminisztériumok számos esetben nem járultak hozzá a bejelentett könyvek lefordításához, s így e módszerrel népgazdasági szinten már eddig is több százezer forint megtakarítást értünk el. De elértük azt is, hogy az érintett üzemek, intézmények ma már maguk is szigorubban bírálják el a lefordítandó anyagot és bejelentéseik a felesleges részek kihagyásával csak a feltétlenül szükséges fejezetekre vonatkoznak. Kíváncsú lenne, ha ez a gyakorlat széles körben elterjedne és általánossá válna, amiáltal évente több millió forint felesleges fordítási költséget lehetne megtakarítani.

Az OMK fordítási tevékenységével és a műszaki fordítások készítésének technikai és módszertani kérdéseivel legközelebb fogunk foglalkozni.

Fenyő László

- x - x - x -

M I L Y E N S E G I T S É G E T K A P H A T
A S Z A K K Ö N Y V T Á R O S
A N A G Y K Ö N Y V T Á R A K T Ó L ?

A vállalati és intézeti szakkönyvtáros mindennapi munkája közben állandóan találkozik olyan feladatokkal, amelyekhez segítségre lenne szüksége, ezért tudnia kell, hogy hol és milyen külső segítséget vehet igénybe. Tudnia kell hol milyen szolgáltatásokat kaphat, hol juthat hozzá pl. azokhoz a művekhez, amelyeket olvasói hiába keresnek könyvtárában, hol rendelhet fordítást, mikrofilmet, hol nézheti át a külföldi bibliográfiákat, milyen központi nyilvántartások és szolgáltatások igénybevételével javíthatja és gyorsíthatja munkáját, stb. A könyvtárak ilyen kölcsönös együttműködése tulajdonképpen a könyvtári hálózat alapja.

Vizsgáljuk meg, hogy saját vállalatán és intézetén kívül hova fordulhat a szakkönyvtáros és ott milyen segítséget kaphat?

A kölcsönös együttműködés elve alapján legkézenfekvőbb a szakkönyvtárak egymásközi kapcsolatainak kiépítése és felhasználása a

munka minőségi megjavítása érdekében. Ezen a téren - amelynek behatóbb vizsgálata most nem célunk - már eddig is általánosan ismert módszerek alakultak ki: pl. néhány könyvtár szocialista szerződést köt egymással, megegyezik a kölcsönzés módjában, vállalja, hogy munkaterveiket és ezen belül megrendeléseiket kölcsönösen megbeszélik, az új beszerzésekről értesítik egymást, stb. Ilyen kapcsolatot legcélszerűbb kiépíteni az azonos vagy rokon gyűjtőkörű könyvtárakkal szem előtt tartva azt a másik régi elvet is, hogy a "legközelebbi a legolcsóbb". Az új beszerzések jegyzékének kölcsönös megküldése, a katalógusok használata irodalomkutatásnál, a dokumentációs kiadványok cseréje, vagy közös összeállítása... csak néhány példa a szakkönyvtárak egymásközi jó kapcsolatainak kiépítésére.

Célunk most, hogy egy másik lehetőségre mutassunk rá: arra, hogy milyen segítséget kaphat a szakkönyvtáros tudományszonagykönyvtárainktól. Ez is kétoldalu együttműködés. Egy kiskönyvtár is hozzájárulhat a nagykönyvtár központi munkájához, elősegítheti központi nyilvántartások elkészítését. Másrészt ha több nagykönyvtárral kerül kapcsolatba hatékonyabbá válik, emeli hatáskörét és színvonalát. Melyek azok a területek, amelyek tulmennek a kiskönyvtárak lehetőségein és amelyek elsősorban jönnek számításba, ha a nagykönyvtárak segítségnyújtásáról kívánunk megemlékezni?

A z á l l o m á n y g y a r a p í t á s t e r é n .

A szakkönyvtáros külföldi megrendeléseit rendszerint folyóiratokból állítja össze. Ennek ellenőrzése - hogy t.i. nem maradt-e ki valamilyen fontos mű - azonban csak a nemzeti bibliográfiák alapján lehetséges. Csak ezek tartalmazzák egy állam minden kiadványát. Takarékosági szempontok nem engedik meg, hogy a nemzeti bibliográfiák és egyéb összefoglaló katalógusok minden könyvtárban megtalálhatók legyenek. A színvonalas könyvtári munkánál viszont nélkülözhetetlenek. Ajánlatos tehát, hogy a szakkönyvtáros havonta egyszer felkeresse egyik nagykönyvtárunkat és átnézze az ott rendelkezésre álló bibliográfiákat, jegyzékeket. Ha csak egy adatra van gyorsan szüksége, t e l e f o n o n i s érdeklődhetik a nagykönyvtárak feldolgozó osztályainál, ahol a nemzeti bibliográfia, lexikonok, összefoglaló könyvjegyzékek, stb. egész sora áll rendelkezésre. Ez sok fáradságos kutatástól tehermentesíti.

Hasznos segédeszközök az állománygyarapításnál a különböző nagykönyvtárak új beszerzéseinek havonta kiadott jegyzékei is, melyek jogos igény esetén általában díjtalanul megkaphatók.

Nem tartozik szorosan ide, de a feldolgozó munka során bármely szakkönyvtárosnak módja van szakozási nehézségein úgy segíteni, hogy egy nagykönyvtár katalógusaiból k i i r j a a szükséges szakjelzeteket.

K ö z p o n t i n y i l v á n t a r t á s o k .

Igen sokszor előfordul, hogy egy már megjelent olyan műre van sürgős szükség, ami saját könyvtárában nincs meg, beszerzése pedig hosszú hónapokba kerülne. Ilyenkor a nagykönyvtárak központi címjegyzékei válaszolnak arra a kérdésre, hogy hol található a keresett mű Magyarországon és honnan kérhető el könyvtárközi kölcsönzéssel. Bár ezek a nyilvántartások nem teljesek, mégis ilyen esetekben máris jól használhatók. Ez elsősorban az Országos Széchényi Könyvtár központi katalógusaira vonatkozik, de tekintetbe jöhetnek más központi nyilvántartások is. A Műszaki Egyetem Központi Könyvtára pl. 96 tanszék legújabb beszerzéseiről vezet hálózati központi katalógusát, és még ebben az évben elkészült a teljes nyilvántartás a régibbi idegennyelvű állományról is. Így választ tud adni arra a kérdésre, hogy a Műegyetem és az Építőipari Műszaki Egyetem területére 1954-55. évben milyen folyóiratok jártak.

Természetesen ezek csak elvi kérdések, egy-két gyakorlati példával. Táblázatunkban részletesen felsoroljuk azokat a nagykönyvtári nyilvántartásokat, melyeket a szakkönyvtárosok igénybevehetnek munkájuk során.

T á j é k o z t a t ó s z o l g á l a t .

Az OMK /Országos Műszaki Könyvtár/ és a BMEKK /Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára/ könyvtáraiban s z a - k o s i t o t t r e f e r e n c e / t á j é k o z t a t ó / s z o l g á l a t van. Mit jelent ez? Ezeknek a könyvtáraknak nagy anyagát olyan szakemberek tekintik át, akik saját tudományágukban jártasak és emellett könyvtárosok. Az ilyen referencesek bő felvilágosításokat tudnak adni egy-egy szakkérdés irodalmáról, így megkönnyítik a kutatói munkát.

Ehhez a területhez szorosan hozzátartoznak a d o k u - m e n t á c i ó s s z o l g á l t a t á s o k is: bizonyos nagykönyvtárak pl. kellően megalapozott hivatalos kérésre díjtalanul összeállítják a termeléshez és kutatáshoz szükséges kérdések bibliográfiáit, melyek nemcsak könyvek, hanem folyóirataikkal, szabadalmak, stb. felsorolását is tartalmazzák. A folyamatos tájékoztatás lehetősége is adva van: az OMK figyelőszolgálata, lapszemléi és témafigyelő szolgálat rendszeresen tájékoztatja a szakkönyvtárosokat és könyvtárak olvasóit az egyes tudományágakban megjelent legújabb irodalomról.

F o r d i t á s o k .

A vállalat és intézet dolgozói a központi dokumentációs szolgáltatások, a saját könyvtárakban található szakirodalom, vagy egyéb források alapján gyakran fordulnak azzal a kéréssel a könyvtárosokhoz, hogy szerezze meg egy külföldi szakszöveg magyar fordítását. Ha a fordítások házilag való elvégzése

/fordító iroda/ nem lehetséges, akkor a nagykönyvtárak fordítói szolgálatát kell igénybevenni. /Ezzel a kérdéssel kiadványunk más helyén bővebben foglalkozunk./

T e c h n i k a i s z o l g á l t a t á s o k .

A könyvtári munka során gyakran van szükség mikrofilmre vagy fotokópiára. A külföldi általános gyakorlat szerint, ha a szükséges dokumentum 10 oldalnál rövidebb, a könyvtár fotokópiát rendel, ha hosszabb mikrofilmet. A szükséges dokumentum ilyen úton beszerzése helyesebb a kölcsönzésnél, mert így a könyvtárban marad, nem kell záros határidőn belül visszaadni és emellett olcsóbb. Egyes nagykönyvtárak fotolaboratóriumai rendelésre szívesen végeznek ilyen munkákat a szakkönyvtárak részére.

M ó d s z e r t a n i s e g í t s é g .

Sok olyan kérdéssel találkozhat a szakkönyvtáros, amiben könyvtári szakemberek tanácsával könnyebben tudna dönteni. Pl. mikor arról kell határozni, hogy milyen legyen a raktározása; hogyan kölcsönözzön folyóiratokat; mikor és hogyan köteles végrehajtani állománya ellenőrzését; hogyan katalogizálja a sorozatait? stb. Ilyen és hasonló tanácsokat a vállalati és intézeti szakkönyvtárosok részére elsősorban az OMK módszertani csoportja nyújt, de más nagykönyvtárak illetékes szakemberei is szívesen állnak rendelkezésükre. Szervezett módszertani segítséget nyújtott a könyvtári munkamódszerek egységesítésére már pl. az OMK rendezésében lezajlott két könyvtárosi tanfolyam.

- . - . - . -

Ha a kisebb könyvtárak dolgozói gyakran felkeresik tudományos nagykönyvtárainkat kiépül a személyes kapcsolat, nagykönyvtáraink dolgozói is jobban megismerik az ipar és kutatás feladatait. Egyedül a nagykönyvtárak sem képesek pl. minden művet beszerezni és így a náluk felmerült igényeket a kutatóintézetek és üzemek részletkérdéseket tartalmazó gazdag anyagból elégíthetik ki. Itt merül fel a további nyilvántartások szükségessége, az egyes tudománysszakok központi címjegyzékeinek elkészítése: az OMK-ban a teljes műszaki anyag nyilvántartása, a műegyetemi teljes könyv- és folyóiratanyag feldolgozása, az akadémiai hálózat továbbfejlesztése. Ugyancsak nagy segítséget jelentene az egyes könyvtárak tájékoztató szolgálatának szorosabb együttműködése, a már elvégzett irodalomkutatások központi nyilvántartása stb.

- . - . - . -

Az alábbiakban mellékeljük a szakkönyvtárosok részére legtöbb segítséget nyújtó nagykönyvtáraink szolgáltatásainak táblázatos kimutatását. Ez a felsorolás korántsem teljes - nem is feladata, hogy az legyen.

Könyvtár /cim, tel./	állomány	A s z a k k ö n y v t á r a k	
		gyűjtőkör	fordítás, foto mikrofilm
ORSZÁGOS SZÉCHENYI KÖNYVTÁR Bp. VIII. Múzeum krt. 14/16. T.: 339-165	1,478.673 kötet könyv; 158.850 kötet folyóirat + hírlap; 2,647.882 egység /kézirat, zenemű, plakát, apró- nyomtatvány./	Minden Magyaror- szágon kiadott nyomdai termék. /Kötelezpéldány 1802 óta/. Lexikonok. Enciklopédiák. Kézikönyvek. Nemzeti biblio- gráfiák.	Mikrofilm leolvasók.
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA Bp. V. Akadémia u. 2. T.: 126-779	696.839 kötet könyv 5.000 kötet folyóirat	Lexikonok, biblio- gráfiák, szótá- rak, kézikönyvek, az Akadémia min- den tudomány- területéről Disszertációk. A szovjet tudo- mány ujdonságai. A világ tudomá- nyos akadémiai- nak hivatalos kiadványai.	Mikrofilm és fotokópia, ren- delésre saját állományáról. Mikrofilm leol- vasó.

Csak azokat a nagykönyvtárakat sorolja fel, melyek munkájukkal kapcsolódhatnak a vállalati és intézeti szakkönyvtárakhoz, és működésüknek csak azon területeire terjed ki, amelyek kiegészíthetik és segíthetik a szak-könyvtárosi munkát.

s z e m p o n t j á b ó l s z á m o t t e v ő

Dokumentációs és tájékoztató szolgálat	Kiadványok	Nyilvántartások és egyéb
<u>Könyvtári Tájékoztató</u> /Külföldi lapszemle. Megj. havonta.Előf.: Propagandaanyagterjesztő.Bp.VI.Révai u. 16./ <u>Könyvtártudományi fordítások jegyzéke.</u> /Cimjegyzék a lefordított tanulmányokról. Kb. kéthavonként.Díjmentesen, OSZK módszertani oszt. Bp. V. Guszev u.1./	<u>Magyar Nemzeti Bibliográfia;</u> <u>Magyar Folyóiratok Repertórium.</u> /Megj.havonta.Előfiz.:Posta Közp. Hirlapiroda./	<u>Központi címjegyzék</u> Bp.V., Guszev u. 1. Tel.: 381-094 /87 könyvtár állományáról.Csak betűrendes kat. Felv. telefonon is./ <u>Központi Folyóirat Címjegyzék.</u> Központi épület. Tel.: 343-694 <u>Könyvtárközi kölcsönzés.</u> Központi épület. Tel.: 339-161/907 Művek, dokumentumok felkutatása és kölcsönzése.Külföldről is. Határidő 2-3 hét.
Tájékoztató szolgálat az izotópokról.	<u>Új szerzemények jegyzéke.</u> Kérésre díjtalanul.	

Könyvtár /cim, tel./	állomány	A s z a k k ö n y v t á r a k	
		gyűjtőkör	fordítás, foto, mikrofilm
BUDAPESTI EÖTVÖS LÓRÁND TUDOMÁNYEGYETEM KÖNYVTÁRA Bp. V., Ferenciek tere 5. T.: 188-752	860.133 kötet könyv 70.000 kötet folyóirat	Az egyetemen oktatott tudomá- nyok; termé- szettudományok.	Mikrofilm leolvasók.
BUDAPESTI MŰSZAKI EGYETEM KÖZPONTI KÖNYVTÁRA Bp. XI., Budafoki ut 4/6. T.: 268-474, 258-955	235.522 kötet könyv 53.416 kötet folyóirat 443.000 aprónyomtatvány	Egyetem profil- jának megfele- lően: természet- tudományok és műszaki tudomá- nyok magas szín- vonalu művei. Művészettört. alapvető művei. Vállalati iro- dalmi prospektu- sok. Teljes MNOSZ gyűjtemény.	Fotokópia ké- szítést vállal saját állomá- nyáról.
MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGI EGYETEM KÖZPONTI KÖNYVTÁRA Bp. IX., Dimitrov tér 8. T.: 189-681	148.938 kötet könyv 19.022 kötet folyóirat	Politikai gazda- ságtan, közgaz- daságtan. Ipar, kereskede- lem és közleke- dés-szervezés. Könyvvitel. Üzemgazdaság.	

s z e m p o n t j á b ó l s z á m o t t e v ő

Dokumentációs és tájékoztató szolgálat	Kiadványok	Nyilvántartások és egyéb
Irodalomkutatás.	Bibliográfiák az egyetemi oktatás szolgálatában.	Egyetemi intézetek- hez járó folyóiratok központi nyilvántar- tása.
Szakosított tájékoz- tató szolgálat. Irodalomkutatás ké- résre.	<u>Új szerzemények jegyzéke.</u> 7 sza- kosított sorozat- ban kb. 1/2 éven- ként. Kérésre dij- talanul. <u>BMEKK Műszaki Tu- dománytörténeti Kiadványok.</u> <u>BMEKK Módszertani Kiadványai.</u>	96 tanszék idegen- nyelvű anyagának központi nyilván- tartása./Folyóirat- ra 1954/55-től./
Bibliográfiai adat- szolgáltatás.	<u>Új Szerzemények Jegyzéke.</u> Kéthá- vonként. <u>Külföldi Közgazda- sági Irodalom Jegyzéke.</u> Évenként kétszer. <u>Bibliográfiák.</u>	Folyóiratcikk-kata- lógus. Ideológiai tárgyszó katalógus. Központi katalógus a tanszékek állomá- nyáról.

Könyvtár /cim, tel./	állomány	A s z a k k ö n y v t á r a k	
		gyűjtőkör	fordítás, foto, mikrofilm.
ORSZÁGOS MEZŐGAZDASÁGI KÖNYVTÁR Bp. I., Attila u. 53 T.: 160-020	97.118 kötet könyv 24.498 kötet folyóirat /769 kurrens/	Mezőgazdaság gépesítése, öntözés.	Fordítás rende- lésre a mező- gazdasági szak- irodalomból.
ORSZÁGOS MŰSZAKI KÖNYVTÁR Bp. VIII., József krt. 6. T.: 339-765 139-059, Rákóczi ut 5. T.: 340-177	119.969 kötet könyv kb.15.000 kötet folyóirat /1955-ben 1600 féle folyóira- tot járat/ kb. 5 millió szabadalom 50.000 műszaki fordítás.	Műszaki tudomá- nyok minden ága határterületek összefoglaló művei. Minden műszaki jellegű fordítás. Bibliográfiák.	Fordítás, Bp. VIII, Rákóczi ut 5. T.: 138-400. 1 szabvány oldal fordítás első példány 18.- Ft. további példá- nyok 1.50 Ft. oldalanként. Mikrofilm felvé- tel, diaposzitiv készítés, foto- kópia - megren- delésre. Mikrofilm leol- vasók.

s z e m p o n t j á b ó l s z á m o t t e v ő

Dokumentációs és tájékoztató szolgálat	Kiadványok	Nyilvántartások és egyéb
<u>Külföldi Agrárirodalmi Szemle /8 sorozatban/.</u> <u>Fordításokról havi Fordítási Jegyzék.</u> <u>Fordítási címjegyzék a több éven át készített fordításokról.</u>	<u>Új Mezőgazdasági Könyvek.</u> félévenként. <u>Folyóiratok jegyzéke.</u> Évenként. <u>Agrárirodalmi Tájékoztató.</u> <u>Bibliográfiák.</u>	
<u>Műszaki Lapszemle.</u> 13 iparágban, mintegy 1000 külföldi szaklap cikkeinek ismertetése. Megj. havonként. Előf.: évi 60 Ft. Posta Közp. Hirlapirodánál. <u>Figyelőszolgálat.</u> 800 tárgykörben címfordítások külf. szakcikkekről. Előf. tárgykörönként havi 2.- Ft. OMK Figyelőszolgálati Csoport, Bp. VIII., Rákóczi ut 5, T.: 138-284/903. <u>Témafigyelő-szolgálat.</u> A megrendelő által megadott témákat kutatja és referátumokat küld. Havi 10 Ft. A könyvtárban /József krt. 6./ szaktanácsadás és orosz, lengyel, cseh nyelvű szakfordítók. Díjtalan. Irodalomkutatás díjtalanul.	<u>Új szerzemények jegyzéke; Műszaki Könyvek Ajánló Jegyzéke.</u> Jelentősebb újonnan megjelent külf. szakkönyvek./ <u>Ajánló bibliográfiák;</u> <u>Iparági bibliográfiák;</u> <u>Szakkönyvtáros-tanfolyam jegyzetei;</u> <u>OMK folyóiratkatalógusa 1945 - 1954;</u> <u>Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója.</u>	Szabadalmi tár. Módszertani segítség, tanácsadás. Bp. VIII., Rákóczi ut 5. T.: 138-002. Műszaki fordítások katalógusa. Figyelőszolgálati /folyóiratcikk/ katalógus.

Dr. Faragó Lászlóné
Dr. Balázs Sándor